

UDK: 657.62+303.446:368.8:368.025.6:368.212.1(497.11)

Boban D. Gajić¹**Dr Ivan D. Radojković²****Dr Zlata I. Đurić³**

ANALIZA PONUDE OSIGURAVAČA MOTORNIH VOZILA NA TRŽIŠTU REPUBLIKE SRBIJE KOMPARACIJOM USLOVA OSIGURANJA

PREGLEDNI RAD

Apstrakt

Auto-kasko osiguranje obuhvata osiguranje svih vrsta kopnenih motornih vozila standardne izrade, kao i osiguranje priključnih, specijalnih i radnih vozila koja je proizvođač namenio za eksploataciju na kopnu, te motocikala, šinskih vozila i radnih mašina i njihovih sastavnih delova. Ono predstavlja dobrovoljnu vrstu osiguranja na bazi unapred utvrđenih uslova osiguravajućih kuća u skladu sa Zakonom o osiguranju i Zakonom o obligacionim odnosima.

Značaj i cilj analize leži u bližem razumevanju ponuda za osiguranje motornih vozila različitih osiguravajućih kuća kako bi se one uporedile, pojasnile i dodatno približile korisnicima usluge osiguranja. Osiguravači nude različita pokrivanja, različite cene i uslove osiguranja po kojima će se odrediti naknada štete kada se desi osigurani slučaj. Zbog velikog broja informacija koje moraju analizirati, potrošači izbor često donose na osnovu glasina ili nejasnih izjava, što može dovesti do gubitka novca i neočekivanih posledica. U svrhu analize sačinjen je odbir tri najznačajnija osiguravača na domaćem tržištu, kod kojih ćemo komparativnom metodom istraživanja porediti i analizirati uslove za auto-kasko osiguranje.

¹ Autor je menadžer za obuku i trening u Kompaniji „Dunav osiguranje“ a.d.o.

I-mejl: boban.gajic@dunav.com

² Koautor je direktor Filijale Niš „Dunav društva za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom“

I-mejl: ivan.radojkovic@dunavpenzije.com

³ Koautor je docent na Ekonomskom fakultetu u Kragujevcu, Republika Srbija, nastavni predmeti Finansijska i aktuarska matematika i Osiguranje

I-mejl: zdjuric@kg.ac.rs

Rad je primljen: 17. septembra 2018.

Rad je prihvaćen: 10. januara 2019.

Ispitivanje u ovoj vrsti osiguranja izabrali smo zbog njene izuzetne dinamike i na regionalnom i na globalnom nivou.

Ključne reči: kasko osiguranje motornih vozila, ponuda osiguranja, rizik, uslovi osiguranja, tržište osiguranja.

1. Uvodna razmatranja

Čoveku su oduvek pretile razne opasnosti koje su ugrožavale njegov opstanak, koje mogu da odnesu njegov život, zdravlje ili imovinu. On je s njima neprekidno morao da se bori i organizuje neke vidove zaštite. Razni oblici zaštite koje je pronalazio morali su stalno da se usavršavaju, kao i da se smišljaju novi, jer su nastajale i nove opasnosti, naročito s ubrzanjem tehnološke revolucije i pojavom novih izuma (npr. automobila). Široka upotreba automobila započela je posle Prvog svetskog rata u urbanim sredinama. Automobili su bili relativno brzi i opasni u toj fazi, ali nigde u svetu i dalje nije bilo obaveznog oblika auto-osiguranja. To je značilo da će povređene žrtve retko dobiti bilo kakvu nadoknadu u nesreći, a vozači su se često suočavali sa znatnim troškovima za oštećenje svog automobila i imovine. Otuda i potreba za uvođenjem takve vrste osiguranja koja pokriva različite rizike, koji nadalje mogu prouzrokovati delimične štete ili potpuni gubitak motornog vozila. Samo ime CASCO predstavlja akronim izgrađen od prvih slova reči Casualty (žrtva) i Collision (sudar). Preuzeta je sa španskog govornog područja i kao termin se počela upotrebljavati u pomorskom osiguranju, da bi se kasnije prenela i na osiguranje aviona, kamiona i rečnih brodova.⁴ Pod kasko osiguranjem motornog vozila kod nas podrazumevamo osiguranje samog vozila, u čiji sastav ulazi još osiguranje alata, pribora i rezervnih delova, standardno isporučenih za dotično vozilo, kao i uređaja za obezbeđenje od krađe, vatrogasne sprave u vozilu, sigurnosnog trougla, pojaseva za vezivanje, ručne apoteke i sl.⁵

Dobrovoljni karakter ovog osiguranja, kao i raznolikost ponuđenih rizika, doprinosi velikom broju različitih varijanata osiguranja. Osiguravači čiji su uslovi osiguranja predmet istraživanja u ovom radu su sledeći: „Dunav osiguranje“ a.d.o, Beograd; DDOR „Novi Sad“, Novi Sad, i „Đenerali osiguranje Srbija“ a.d.o, Beograd.

2. Tržište auto-kasko osiguranja u Srbiji

U 2017. godini u Srbiji je poslovalo 21 društvo za osiguranje i taj broj je za dva manji nego prethodne godine. Isključivo poslovima osiguranja bavilo se

⁴ Ranko Renovica, *Tehnologija osiguranja*, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2010, str. 181

⁵ Boris Marović, Bogdan Kuzmanović, Vladimir Njegomir, *Osnovi osiguranja i reosiguranja*, Beograd, 2009, str. 166

17 društava, a samo poslovima reosiguranja četiri društva. Od 17 društava koja se bave osiguranjem, 12 njih osiguravaju motorna vozila (auto-kasko). U 2017. godini društva za osiguranje ostvarila su ukupnu premiju u iznosu sa 93,1 milijardu dinara (786 miliona evra ili 939 miliona dolara). U premijskoj strukturi udeo neživotnih osiguranja iznosio je 75,6 odsto, dok je udeo životnog osiguranja dosegao 24,4 procenta. Učešće osiguranja motornih vozila u ukupnoj premiji iznosilo je 7,79 milijardi dinara ili 8,36 odsto.⁶

Veliki udeo premije kasko osiguranja motornih vozila na tržištu Srbije nose lizing kuće. Lizing (od engleskog glagola *to lease* – iznajmiti, dati u zakup) jeste oblik finansiranja u čijoj je osnovi pravo na korišćenje predmeta, u ovom slučaju automobila, na određeni period i uz plaćanje odgovarajuće naknade.

Kupovina vozila na lizing može se definisati kao pisani ugovor između dve strane:

- lizing kompanije (davaoca lizinga) i
- korisnika vozila (primaoca lizinga).

U toj transakciji davalac lizinga nabavlja vozilo od dobavljača i daje ga na korišćenje primaocu lizinga na određeni period, dok je korisnik lizinga zauzvrat dužan da davaocu periodično plaća po uslovima definisanim u ugovoru.

Prilikom kupovine vozila na lizing kasko osiguranje (od osnovnih rizika, krađe i utaje) postaje uslovno obavezna vrsta osiguranja. Troškove kasko osiguranja snosi primalac lizinga – kupac, koji može biti pravno ili fizičko lice.

Dominantno učešće u premiji motornih vozila imaju pomenuta tri osiguravača: „Dunav osiguranje“ a.d.o., sa 1,98 milijardi dinara ili 25,4 odsto tržišnog učešća, DDOR „Novi Sad“ a.d.o, sa 1,54 milijardi dinara ili 19,7 procenata tržišnog učešća, i „Đenerali osiguranje Srbija“ a.d.o, sa 0,97 milijardi dinara ili 12,5 odsto tržišnog učešća.

Učešće ta tri vodeća osiguravača u osiguranju motornih vozila na tržištu osiguranja Srbije zbirno iznosi 4,49 milijardi ili 57,6 odsto.⁷

Kada je u pitanju naknada štete, a to je ono što najviše interesuje korisnike ove vrste osiguranja, situacija je slična. U 2017. godini osiguravajuća društva rešila su odštetne zahteve u iznosu od 36,8 milijardi dinara po svim vrstama osiguranja. Udeo šteta osiguranja motornih vozila u ukupno rešenim štetama iznosio je 5,5 milijardi dinara ili 14,9 procenata. Dominantno učešće i u rešenim štetama motornih vozila imaju ova tri osiguravača: „Dunav osiguranje“ sa 1,3 milijarde dinara ili 23,6 odsto učešća u ukupno rešenim štetama m.v, zatim DDOR „Novi Sad“ sa 1,07 milijardi dinara ili 19,5 procenata i „Đenerali osiguranje Srbija“ sa 0,80 milijardi dinara ili 14,5 odsto

⁶ Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31. 12. 2017. godine, 2018, http://www.nbs.rs/internet/latinica/60/60_2/index.html, pristupljeno 23. 8. 2018. godine u 11.08 č.

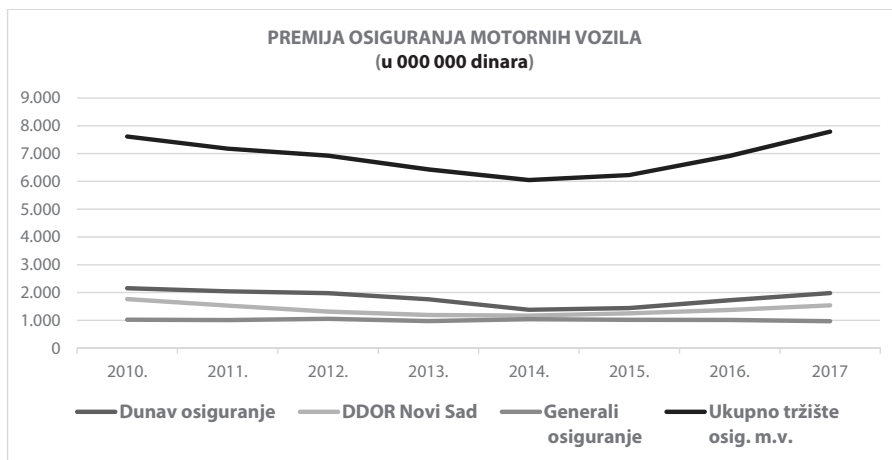
⁷ Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31. 12. 2017. godine, 2018.

učesća u ukupno rešenim štetama m.v, što zbirno iznosi 3,17 milijardi dinara ili 57,6 posto u ukupno rešenim štetama motornih vozila.⁸

Ovi podaci Narodne banke Srbije ukazuju nam na relevantnost izbora osiguravajućih kuća u našem istraživanju.

Ukupna premija osiguranja motornih vozila, kao i premija osiguranja ova tri društva za izveštajni period, data je u nominalnom iznosu u tabeli u nastavku:

Dijagram 1 – Kretanje premije osiguranja motornih vozila po godinama

Izvor: Autorski dokument na osnovu podataka Narodne banke Srbije⁹

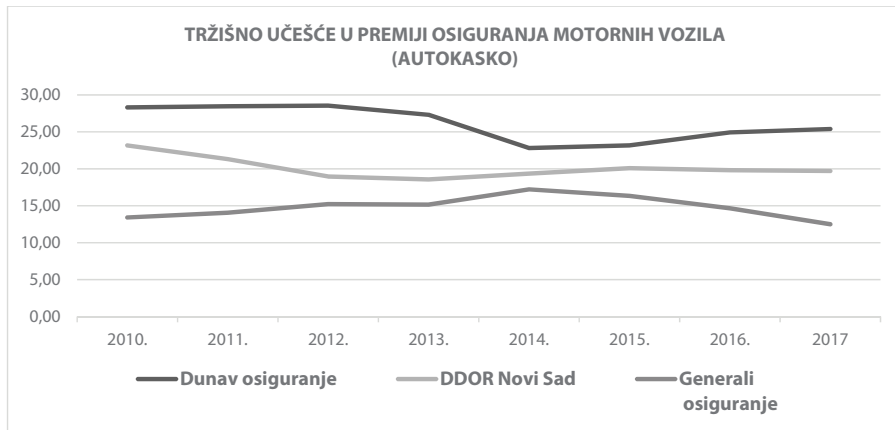
Na dijagramu 1 prikazano je kretanje premije osiguranja motornih vozila u 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 i 2017. godini. Jasno se može uočiti da krive dve osiguravajuće kuće („Dunava“ i DDOR-a) prate krivu kretanja ukupnog tržišta osiguranja motornih vozila, dok se kriva „Đenerali osiguranja“ ne menja iz godine u godinu i balansira oko linije jedne milijarde.

Raspored tržišnih udela i učesnika na tržištu ove vrste osiguranja prikazani su u narednoj tabeli:

⁸ Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, rešene štete po društvima i vrstama osiguranja za datum 31. 12. 2017. godine, http://www.nbs.rs/internet/latinica/60/60_2/index.html, pristupljeno 23. 8. 2018. godine u 12.08 č.

⁹ www.nbs.rs/internet/cirilica/60/60_2/index.html, pristupljeno 11.09.2018. godine u 12,05 časova

Dijagram 2 – Kretanje tržišnog učešća osiguravajućih kuća u ukupnom tržištu osiguranja motornih vozila po godinama

Izvor: Autorski dokument na osnovu podataka Narodne banke Srbije¹⁰

Na dijagramu 2 prikazano je kretanje tržišnog učešća osiguravajućih kuća u ukupnom tržištu osiguranja motornih vozila po godinama. Na ovom dijagramu kod „Dunav osiguranja“ u posmatranom periodu od prve četiri godine primetno je održavanje tržišnog učešća od oko 28 odsto, zatim veliki pad u 2014. godini na 22,8 odsto, da bi se u narednim godinama približilo i stabilizovalo na oko 25 procenata, a na kraju 2017. godine iznosilo 25,4 procenta.¹¹

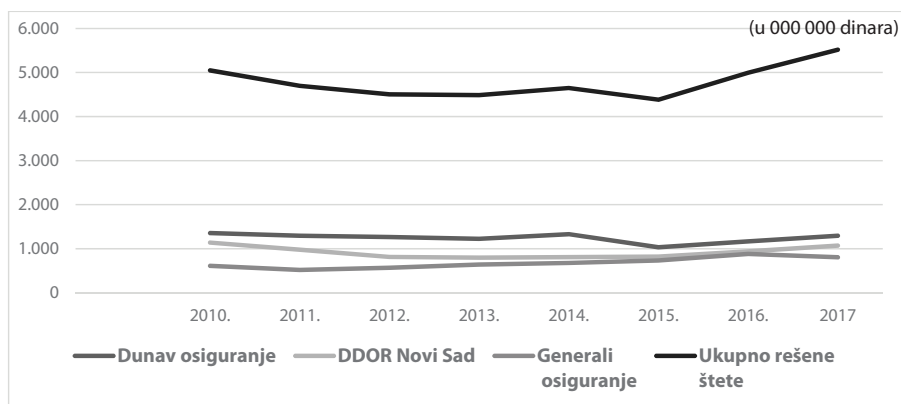
Kod DDOR osiguranja primećen je pad tržišnog učešća sa 23,17 odsto u 2010. godini na 18,50 na kraju 2013. godine, a zatim blagi rast i stabilizacija u 2015, 2016. i 2017. godini na oko 20 procenata. Kriva kretanja tržišnog učešća kod „Đenerali osiguranja“ gotovo da je suprotna od prethodne dve. Pokazuje uspon od 2010. godine pa sve do kraja 2014. godine sa 13,42 odsto na 17,23 procenta, da bi zatim u narednim godinama zabeležila pad i na kraju 2017. godine dostigla minimum od 12,5 odsto.¹²

¹⁰ www.nbs.rs/internet/cirilica/60/60_2/index.html, pristupljeno 11.09.2018. godine u 12,05 časova

¹¹ Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31. 12. 2017. godine, 2018.

¹² Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31. 12. 2017. godine, 2018.

Dijagram 3 – Rešene štete u osiguranju motornih vozila po godinama

Izvor: Autorski dokument na osnovu podataka Narodne banke Srbije¹³

Na dijagramu 3 prikazani su iznosi rešenih šteta po osiguravajućim društvima i ukupno. Krive tokova rešenih šteta ne pokazuju značajna iskanjanja kada su u pitanju iznosi to jest visina šteta u godinama posmatranja. Primetan je blagi pad ukupno rešenih šteta počev od kraja 2010. godine pa sve do kraja 2015. godine, kada se beleži rast, naročito na kraju 2017, zabeležen je, naime, najveći iznos isplaćenih šteta u osiguranju motornih vozila od 5,52 milijarde dinara.

S obzirom na to da su društva za osiguranje osnovana kao društva kapitala te je njihovim osnivačima tokom poslovanja u prvom planu da ostvare što veću zaradu, to jest neto dobit nakon oporezivanja, jedan od razloga što je potrebno raditi analizu profitabilnosti poslovanja po vrstama osiguranja jeste i to da bi se videlo da li trenutno poslovanje društva za osiguranje ostvaruje ciljeve svojih vlasnika ili ne. Posmatramo li gore iznete podatke, očigledno je da kasko osiguranje motornih vozila nije baš profitabilna grana osiguranja, te osiguravači na tržištu Srbije pribegavaju uvođenju različitih obaveznih franšiza odnosno učešća osiguranika u šteti.

3. Analiza uslova za osiguranje motornih vozila

Licu koje želi da zaključi ugovor o osiguranju i koje je podnelo ponudu osiguravač je dužan da uruči uslove osiguranja, kao i dokument koji sadrži podatke o sledećem:

- 1) poslovnom imenu, pravnoj formi, sedištu i adresi sedišta društva za osiguranje s kojim zaključuje ugovor;

¹³ www.nbs.rs/internet/cirilica/60/60_2/index.html, pristupljeno 11.09.2018. godine u 12,20 časova

2) uslovima osiguranja i pravu koje se primenjuje na ugovor o osiguranju.¹⁴

Tradicionalno, uslovi osiguranja imaju standardnu sadržinu jer je to u skladu s pravilima struke, ali je problem u tome što se ugovaraču osiguranja ne objašnjavaju odredbe uslova. Nije dovoljno da uslovi sadrže niz odredaba od značaja za sadržinu osiguravajućeg pokrića, već i da se prilikom zaključenja ugovora one protumače ugovaraču osiguranja te da postoji uverenje da je on shvatio njihov značaj.

Ugovor o osiguranju kao adhezioni ugovor predstavlja vrstu ugovora po pristupu. Kod ugovora o osiguranju, jedna ugovorna strana ima unapred pripremljene uslove pod kojima će ugovor biti zaključen, a druga ugovorna strana ima mogućnost da te uslove prihvati ili ne.¹⁵

Osiguravajuće društvo unapred donosi uslove osiguranja i njima na opšti način, ali jednostrano, određuje sadržinu budućih ugovora. Jedno istraživanje rađeno u saradnji udruženja posrednika osiguranja i unije potrošača u Španiji pokazalo je da više od polovine osiguranika samo jednom i na brzinu pročita uslove, dok 18 odsto njih priznaje da ih nije ni pročitalo. Nakon sprovedenog istraživanja, odlučeno je da se štampaju vodiči za potrošače kako bi se oni upoznali s terminologijom i jezikom koji se koriste u osiguranju, što bi, nadalje, olakšalo razumevanje ugovora.¹⁶

Uslovi osiguranja predstavljaju obligacionopravni izvor prava osiguranja, uređeni su kao skup klauzula kojima se regulišu prava i obaveze ugovornih strana po osnovu zaključenog ugovora o osiguranju. Iz tih razloga dalje u tekstu bavićemo se komparativnom analizom uslova za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto-kasko), i to onih odredaba koje se razlikuju među pomenutim osiguravačima, a znatno utiču na cenu osiguranja i potencijalnu naknadu iz osiguranja, dakle i na samog klijenta.

3.1. Predmet osiguranja

Predmet osiguranja sa svojim osobenostima neophodna je pretpostavka za zaključenje i trajanje osiguranja te kao takav mora biti specifikovan u osiguravajućoj polisi. Uslovima osiguranja bliže se pojašnjava koje se stvari smatraju automatski osiguranim, a na koje se osiguranje može proširiti uz odgovarajući doplatk na osnovnu premiju. U većini uslova osiguranja osiguravajućih društava na samom početku je definisano šta je predmet osiguranja po tim uslovima u osnovnom pokriću, a šta se posebno mora ugovoriti u polisi osiguranja i za to platiti dodatna premija. Taj deo uslova veoma je sličan kod sva tri osiguravača, pa navodimo izvod iz uslova DDOR osiguranja:

¹⁴ Zakon o osiguranju, *Sl. glasnik RS*, br. 139/2014, član 82.

¹⁵ Ilija Babić, *Leksikon obligacionog prava*, Službeni list SRJ, Beograd, 1997, str. 414.

¹⁶ Sandoval Shaik D, *Las condiciones generales del contrato de seguro y su control interno e internacional*, Madrid, 2013, s. 331. fn. 311.

„Predmet osiguranja, osim ako se drugačije ne ugovori, jesu sve vrste motornih vozila standardnog izvođenja, sve vrste priključnih, radnih, specijalnih i šinskih vozila (dalje u tekstu 'vozila') i njihovi sastavni delovi.

(2) Sastavnim delovima vozila smatraju se:

- 1) alat, pribor i rezervni delovi standardno isporučeni za dotični tip vozila
- 2) uređaj za obezbeđenje od krađe, aparat za gašenje požara, sigurnosni trougao, sigurnosni pojasevi, tahograf, uže odnosno ruda za vuču, oprema za pružanje prve pomoći, rezervne sijalice, dodatna spoljašnja i unutrašnja ogledala, lampa-žmigavac za obeležavanje vozila zaustavljenog noću na kolovozu, halogena svetla, maglenke, grejač zadnjeg stakla, brisač prednjeg i zadnjeg stakla, naslon za glavu, lanci za sneg, radio-aparat, CD uređaj, video i drugi audio-uređaji, auto-telefon, radio-stanica i ostala oprema ugrađena od strane proizvođača vozila ili osiguranika pre zaključenja ugovora o osiguranju.“¹⁷

Značajno je napomenuti da je uobičajeno da su sva vozila za koja se može zaključiti kasko osiguranje razvrstana u sledeće grupe:

1. putnički automobili
2. teretna vozila
3. autobusi
4. vučna vozila
5. specijalna motorna vozila
6. motorbicikli
7. priključna vozila
8. motorna vozila inostrane registracije
9. radna vozila
10. šinska vozila.

Pri tome se propisuju posebni modeliteti kasko osiguranja za pojedine, prethodno pomenute vrste motornih vozila.¹⁸

3.2. Kasko rizici

Kod kasko osiguranja postoje u osnovi dva osnovna tipa osiguranja: potpuno i delimično.

Potpuno kasko osiguranje pokriva štetu od oštećenja, uništenja ili nestanka osiguranog vozila što je nastala kao posledica iznenadnih i o volji osiguranika ili vozača nezavisnih događaja.¹⁹

¹⁷ DDOR „Novi Sad“, Uslovi za osiguranje motornih i šinskih vozila, strana 2.

¹⁸ Boris Marović, Darko Gojković, *Osiguranje, špedicija i transport*, Novi Sad, 2000, str. 68 i 69.

¹⁹ Mile Bijelić, *Osiguranje i reosiguranje*, Zagreb, 2002, str. 167.

Delimičnim kasko osiguranjem mogu se obuhvatiti sledeći rizici (u zavisnosti od izbora osiguranika prilikom sklapanja ugovora o osiguranju):

1. požar, udar groma, eksplozija, oluja, pad letelica, krađa, razbojništvo, demonstracije, manifestacije i dr.
2. lom stakala na motornom vozilu, osim stakala na svetlima, kao i štete koje bi mogle prouzrokovati divljač i domaće životinje
3. troškovi šlepanja, odnosno prevoz vozača i putnika od mesta saobraćajnog udesa do prebivališta i dr.²⁰

Podatak o riziku koji je osiguran (saobraćajna nezgoda, krađa, grad, udar groma, požar) ograničava obavezu osiguravača na posledice samo onog rizika koji je naveden u polisi. Definicija osiguranog rizika daje se u uslovima osiguranja koji se odnose na određenu vrstu osiguranja. Kad je u pitanju događaj s obzirom na koji se zaključuje osiguranje (osigurani slučaj), a koji mora biti budući, neizvestan i nezavisan od isključive volje ugovarača,²¹ u uslovima sva tri osiguravača navedeni su rizici od čijih je posledica motorna vozila moguće osigurati od sledećeg:

1. saobraćajne nezgode (npr. prevrnuće, sudar, udar, iskliznuće, survavanje i sl.)
2. pada ili udara nekog predmeta (osim ako je pad nastao kao posledica zemljotresa)
3. požara
4. iznenadnog termičkog ili hemijskog delovanja spolja
5. eksplozije, osim eksplozije od nuklearne energije
6. udara groma
7. oluje
8. grada (tuče)
9. snežne lavine
10. poplave, bujice i visoke vode
11. manifestacija i demonstracija
12. zlonamernih postupaka ili obesti trećih lica
13. pada letelice
14. oštećenja tapacirunga u osiguranom vozilu nastalog prilikom pružanja pomoći licima koja su povređena u saobraćajnoj nezgodi ili na neki drugi način
15. namernog prouzrokovanja štete na osiguranoj stvari u cilju sprečavanja veće štete na toj ili drugoj stvari ili licima
16. potapanja vozila (kod DDOR-a i „Đeneralija“ ako se posebno ugovori)
17. zemljotresa (kod DDOR-a i „Đeneralija“ isključeno)

²⁰ B. Marović, B. Kuzmanović, V. Njegomir, 2009, str. 166.

²¹ Zakon o obligacionim odnosima, član 898. stav 1.

18. krađe vozila (kod „Dunava“ i DDOR-a kao posebno ugovaranje – tzv. dopunski kasko rizici, kod „Đeneralija“ putem posebne kombinacije rizika B – pored gorepomenutih rizika pokrivena je i krađa vozila²²)
19. prevare (samo kod „Đeneralija“, a kod „Dunava“ i DDOR-a ovaj rizik je u sklopu utaje)
20. utaje (kod „Dunava“ i DDOR-a kao posebno ugovaranje, tzv. dopunski kasko rizici).

3.3. Delimično kasko osiguranje

U zavisnosti od želje i volje samog ugovarača osiguranja, delimičnim kasko osiguranjem mogu se obuhvatiti različite kombinacije rizika:

1) Kombinacija B – kod DDOR-a, štete na putničkom vozilu koje su neposredno prouzrokovane od divljači i domaćih životinja (kod „Dunava“ i „Đeneralija“ nije uključeno).

2) Kombinacija C – kod DDOR-a, lom i oštećenje stakala na putničkom, teretnom vozilu i autobusu, osim ogledala, stakala (plastike) na svetlosno-signalnim uređajima i krovu), kod „Dunava“ kroz paket „auto bonus plus“ i kod „Đeneralija“ kroz paket „auto plus“ koji podrazumevaju:

- delimično kasko osiguranje – osiguranje stakala;
- pomoć na putu;
- osiguranje vozača i putnika od posledica saobraćajne nezgode.

3) Kombinacija D – kod DDOR-a, troškovi vuče ili prevoza putničkog automobila do mesta prebivališta, odnosno sedišta osiguranika ako vozilo nije u voznom stanju zbog saobraćajne nezgode, kao i troškovi prevoza vozača i putnika koji su se vozili dotičnim putničkim automobilom (prevoznim sredstvom) u javnom saobraćaju do mesta prebivališta, a najviše prema broju registrovanih mesta (kod „Dunava“ i „Đeneralija“ auto-bonus plus odnosno auto-plus).

4) Kombinacija E – lom i oštećenje farova na putničkom vozilu, izuzev pokazivača pravca (osim u slučaju kada je jedinstvena celina s farom), kombinovanih zadnjih svetala, farova za maglu (osim u slučaju ako su jedinstvena celina s farom), ostalih svetlosnih uređaja na putničkim vozilima, nosača farova i ukrasnih lajsni ispod farova (samo kod DDOR-a).

5) Kombinacija G – kod DDOR-a, zamensko putničko vozilo (niže i srednje klase) u slučaju ostvarenja rizika predviđenih u članu 3 ovih uslova, maksimalno 2 (dva) štetna događaja godišnje odnosno u ukupnom trajanju do osam dana u toku osiguranja (kod Dunava i „Đeneralija“ to je zasebno osiguranje po posebnim uslovima za osiguranje pomoći na putovanju i moguće ga je zaključiti nezavisno od polise auto-kasko osiguranja).

²² „Đenerali osiguranje Srbija“, Uslovi za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto-kasko), strana 3.

6) Kombinacija H – štete na putničkom vozilu nastale kao posledica ostvarenja rizika od udara groma, oluje (olujom se smatra vetar brzine 17,2 m/s, odnosno 62 km/h – jačine osam stepeni po Boforovoj skali ili više), grada (tuče), snežne lavine (osiguranjem su obuhvaćene i štete prouzrokovane delovanjem vazdušnog pritiska od snežne lavine), poplave, bujice i visoke vode (samo kod DDOR-a i kod „Đeneralija“ kombinacija C, dok „Dunav“ u ponudi nema tu mogućnost).

Za razliku od punog kasko osiguranja, delimično kasko osiguranje kod nas je veoma slabo razvijeno mada pruža određenu, kakvu-takvu zaštitu za motorna vozila i znatno je jeftinije od kasko osiguranja.

3.4. Isključenja iz osiguranja

Zakonski propisi od osiguravača zahtevaju da posebnu pažnju pokloni davanju obaveštenja o isključenjima iz osiguranja koja u najvećoj meri opredeljuju obavezu osiguravača na novčane isplate posle nastalog događaja kojim se ostvaruje osigurani rizik. U praksi osiguranja, kao i sudskoj praksi, pokazalo se da je ugovarač najčešće nezadovoljan kada nema pokriće a osiguranje je zaključio upravo zbog zaštite od posledica nastanka osiguranog rizika.²³

Opšti i posebni uslovi osiguranja čine sastavni deo ugovora o osiguranju. Oni se štampaju na samoj polisi ili kao poseban materijal koji se predaje ugovaraču osiguranja uz polis. Ugovarač svojim potpisom mora potvrditi da je primio uslove osiguranja. Pored toga što uslovi moraju biti nedvosmisleni i jasni, neophodno je da se posebno izdvoje klauzule što se tiču ograničenja i isključenja iz osiguranja sa kojima ugovarač mora posebno da se saglasi.

Kad su u pitanju isključenja obaveze osiguravača, ona su mahom jednaka kod sve tri osiguravajuće kuće i uglavnom imaju veze sa elementima rizika, to jest sa tim da osigurani slučaj mora biti budući, neizvestan i nezavisan od volje ugovarača. Navodimo neka od njih:

1. ostvarivanje rizika prevare ako je učinilac lice koje bi imalo pravo na naknadu iz osiguranja u skladu s ugovorom o osiguranju (polisom) i/ili ovim uslovima
2. smrzavanje tečnosti u hladnjaku ili bloku motora
3. kvar na motoru, menjaču ili drugim sklopovima na vozilu kao posledica gubitka ulja ili tečnosti za hlađenje u toku nastavka vožnje posle oštećenja vozila
4. gubitak pogonskog goriva i/ili maziva zbog ostvarivanja osiguranog slučaja
5. gubitak ulja iz motora, diferencijala i menjača, kao i tečnosti za hlađenje
6. tovar koji se prevozi osiguranim vozilom, osim u slučaju saobraćajne nezgode

²³ Andrej Pak, *Zaključenje i prestanak ugovora o osiguranju*, 2016, Novi Sad, str. 78.

7. tovar koji se u vozilo utovaruje ili se iz njega istovaruje
8. stavljanje u pogon oštećenog vozila
9. tehnička neispravnost vozila, opterećenja preko dozvoljene nosivosti, istrošenost guma na točkovima preko propisane granice istrošenosti i nepridržavanje ili povreda odredaba o zaštitnim merama.

3.5. Gubitak prava iz osiguranja

Gubitak prava iz osiguranja (engl. *forfeiture*, nem. *Aufgabe, Erlöschen*) sankcija je kojom se osiguranik kažnjava za neizvršavanje svojih obaveza iz ugovora. On ostaje bez prava na naknadu štete odnosno na isplatu. Njegove obaveze iz ugovora o osiguranju ostaju netaknute. Kod gubitka prava iz osiguranja (za razliku od isključenja iz osiguranja, kad rizik nije uključen u pokriće) rizik je pokriven osiguranjem, i osiguranik bi imao pravo na naknadu da nije prekršio neku ugovornu obavezu.²⁴

Osiguranik gubi pravo iz auto-kasko osiguranja:

1. za vreme dok vozilom upravlja vozač pod dejstvom alkohola, droga ili drugih narkotika
2. ako je šteta prouzrokovana namerno ili prevarom ili ju je sam prouzrokovao:
 - a) ugovarač osiguranja, osiguranik ili saosigurano lice, a ne radi se o licu za čije postupke osiguranik odgovara po ma kom osnovu
 - b) vozač
3. Ako je šteta prouzrokovana prolaskom kroz crveno svetlo i ako se preticalo na mestima gde je vertikalnom i horizontalnom saobraćajnom signalizacijom izričito zabranjeno preticanje, osim u slučajevima kada je posebnim ugovorima drugačije regulisano.
4. Ako je šteta od dopunskog rizika krađe prouzrokovana ostavljanjem ključeva i drugih uređaja za pokretanje vozila, u vozilu i dr.

Gubitak prava iz osiguranja uglavnom ima veze s voljom ugovarača osiguranja odnosno osiguranika. Uslov koji mora da ispunjava događaj s obzirom na koji se zaključuje osiguranje tiče se njegove neizvesnosti od isključive volje ugovarača osiguranja. Ako je događaj koji je predviđen ugovorom o osiguranju nastao isključivom voljom ugovarača osiguranja, osiguravač nije u obavezi da isplati naknadu iz osiguranja ili osiguranu sumu (član 920. ZOO). Na primer, po osnovu ugovora o osiguranju motornih vozila osiguravač nije u obavezi da naknadi štetu i troškove usled namere ili grube nepažnje ugovarača osiguranja, osiguranika ili vozača. Pod grubom nepažnjom smatra se prolazak vozila koje je predmet osiguranja na crveno svetlo.²⁵

²⁴ <http://www.poslovnih.hr/leksikon/gubitak-prava-iz-osiguranja-424>, pristupljeno 11. 9. 2018. godine u 12 časova.

²⁵ „Dunav osiguranje“, Uslovi za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto-kasko), čl. 14, stav 28. str. 16.

3.6. Teritorijalno važenje osiguranja

Osiguranje važi za vreme dok se vozilo nalazi na teritoriji države osiguravača i država sa teritorije Evrope ako se drugačije ne ugovori (kod DDOR-a i „Đeneralija“, a kod „Dunava“ je teritorijalno važenje osiguranja prošireno i na celu teritoriju Turske).

3.7. Suma osiguranja

Suma osiguranja je iznos na koji se zaključuje ugovor o osiguranju (polisa) i predstavlja maksimalnu obavezu osiguravača prilikom nastanka osiguranog slučaja, a u zavisnosti od predmeta osiguranja i načina ugovaranja obima pokrića, može se ugovoriti kao:

- 1) suma osiguranja na svakovremenu stvarnu vrednost („Dunav“, DDOR, „Đenerali“)
- 2) suma osiguranja na fiksno ugovoreni novčani iznos („Đenerali“)
- 3) suma osiguranja „na prvi rizik“²⁶ („Dunav“, DDOR, „Đenerali“)

Ukoliko se ugovor o osiguranju (polisa) zaključuje sa sumom osiguranja na svakovremenu stvarnu vrednost, suma osiguranja predstavlja stvarnu vrednost vozila i ostalih predmeta osiguranja na dan nastanka osiguranog slučaja i ne iskazuje se u novčanom iznosu u ugovoru o osiguranju. U tom slučaju, prilikom obračuna naknade iz osiguranja ne primenjuju se odredbe o nadosiguranju i podosiguranju iz uslova.

Ukoliko se ugovor o osiguranju (polisa) zaključuje sa sumom osiguranja na fiksno ugovoreni novčani iznos, navedeni novčani iznos predstavlja sporazumno ugovoreni fiksni novčani iznos između ugovarača osiguranja i osiguravača u momentu zaključenja polise, za svaki predmet osiguranja pojedinačno. U tom slučaju, prilikom obračuna naknade iz osiguranja primenjuju se odredbe o nadosiguranju i podosiguranju.

Podosiguranje postoji kada je suma osiguranja navedena u ugovoru o osiguranju manja tj. niža od stvarne vrednosti predmeta osiguranja u momentu zaključenja ugovora o osiguranju odnosno u momentu dešavanja osiguranog slučaja. Na primer, stvarna vrednost vozila koje je osigurano po kasko iznosi tri miliona dinara, a osigurano je na milion petsto hiljada dinara.

Kakve su posledice podosiguranja?

U slučaju podosiguranja osiguravač prima premiju koja je niža od premije za osiguranje na punu vrednost osigurane stvari. Iz tog razloga osiguravač ne može biti obavezan da u potpunosti obešteti osiguranika ako se desi osigurani slučaj.

Međutim, treba praviti razliku između dve moguće situacije.

Prvo, ako je usled nastupanja osiguranog slučaja osigurana stvar potpuno uništena, osiguravač će osiguraniku isplatiti svotu osiguranja. Razliku između isplaćene

²⁶ „Đenerali osiguranje Srbija“, Uslovi za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto-kasko), strana 7.

naknade iz osiguranja i punog iznosa štete snosiće sam osiguranik jer za taj deo vrednosti osiguranje i nije bilo izvršeno.²⁷

Drugo, ako je usled nastupanja osiguranog slučaja osigurana stvar delimično uništena ili oštećena, prilikom odmeravanja naknade iz osiguranja primeniće se načelo proporcionalnosti. Osiguravač će osiguraniku platiti iznos štete u srazmeri između sume osiguranja i vrednosti osigurane stvari. Ta srazmera odražava i odnos između premije koja je naplaćena i koja bi bila naplaćena da je osiguranje ugovoreno na punu vrednost predmeta osiguranja.²⁸

$$\text{Naknada iz osiguranja} = \frac{\text{suma osiguranja} \times \text{iznos štete}}{\text{vrednost osigurane stvari}}$$

To se može prikazati na prethodnom primeru, gde je stvarna vrednost vozila koje je osigurano od kasko rizika bila tri miliona dinara, a vozilo je osigurano na milion petsto hiljada dinara; prilikom nastanka delimične štete u saobraćajnoj nezgodi koja iznosi 500.000 dinara, naknada iz osiguranja koju će osiguravač biti dužan da isplati osiguraniku utvrđuje se po ovoj proporcionalnoj formuli i iznosiće 250.000 dinara.

Ukoliko se ugovor o osiguranju (polisa) zaključuje sa sumom osiguranja „na prvi rizik“ u fiksnom novčanom iznosu, navedeni novčani iznos predstavlja sporazumno ugovoreni fiksni novčani iznos između ugovarača osiguranja i osiguravača u momentu zaključenja ugovora o osiguranju, za svaki predmet osiguranja pojedinačno. U tom slučaju, prilikom obračuna naknade iz osiguranja ne primenjuju se odredbe o nadosiguranju i podosiguranju uslova osiguranja. Isplatom naknade iz osiguranja suma osiguranja „na prvi rizik“ umanjuje se za isplaćeni iznos naknade iz osiguranja, za svaki predmet osiguranja pojedinačno za koji je iskazana suma osiguranja „na prvi rizik“. Za pojedinačni predmet osiguranje prestaje da važi ukoliko dođe do iscrpljenja sume osiguranja „na prvi rizik“.

3.8. Utvrđivanje visine štete i naknade iz osiguranja

Maksimalna obaveza osiguravača po štetnom događaju jeste ugovorena suma osiguranja. Obaveza osiguravača ne može biti veća od stvarne vrednosti vozila na dan likvidacije štete.

Procenu štete na osiguranom motornom vozilu izvodi stručno lice osiguravača.

Utvrđena šteta na vozilu unosi se u Zapisnik o oštećenju vozila, Dopunski zapisnik o oštećenju i/ili na osnovu veštačenja, iz kojih se može utvrditi obim oštećenja osiguranog vozila, a visina štete utvrđuje se na sledeći način.

²⁷ Slobodan Perović, Dragoljub Stojanović, Komentar zakona o obligacionim odnosima, knjiga druga, Pravni fakultet Kragujevac, strana 871.

²⁸ Slobodan Perović, Dragoljub Stojanović, strana 871.

Kod uništenja vozila (totalne štete) – prema stvarnoj vrednosti vozila na dan likvidacije štete umanjenoj za tržišnu vrednost ostatka vozila, i to prema stanju vozila neposredno pred štetu; a kod nestanka vozila – prema vrednosti vozila na dan likvidacije štete i stanju vozila neposredno pred nastupanje štete.

Stvarna vrednost vozila utvrđuje se na osnovu novonabavne vrednosti, njegove starosti, pogonskog učinka, opšteg stanja, investicionih ulaganja i načina eksploatacije, ponude i tražnje uz primenu odgovarajućih merila.

Kod oštećenja vozila (delimična šteta) – ukoliko nije drugačije ugovoreno – utvrđuje se u visini troškova popravke. U trošak popravke računaju se i troškovi demontaže, montaže i nužnog prevoza.²⁹ Odredbe tog člana uslova osiguranja kod DDOR-a slične su i kod „Dunava“ i „Đenerali osiguranja“.

Kod zamene ili uništenja: guma, akumulatora, cirada, elemenata izduvnog sistema i radio-aparata odbija se pad vrednosti (amortizacija).³⁰

Deo koji se razlikuje odnosi se na amortizaciju za zamenu delova na motornim vozilima koja su starija od pet godina kod „Dunava“ i „Đenerali osiguranja“, odnosno četiri godine kod DDOR-a.

Za vozila koja su u trenutku zaključenja ugovora o osiguranju starija od pet godina, prilikom obračuna zamene delova ili opreme zbog oštećenja, uništenja ili krađe vozila, odbija se pad vrednosti (amortizacija) u zavisnosti od starosti, opšteg stanja vozila, delova i opreme.³¹ Kod DDOR-a ta granica utvrđena je na četiri godine starosti. „Pri obračunu visine štete kod motornih vozila starijih od četiri godina, kod delova ili sklopova predviđenih za zamenu, troškovi nabavke delova uzimaju se kao vrednost polovnih ili vrednost neoriginalnih delova, osim u slučaju kada ovakvi delovi nisu dostupni na tržištu.“³²

3.9. Ugovoreno učešće u šteti – franšiza

Prilikom zaključenja polise ugovarač osiguranja i osiguravač ugovaraju učešće u šteti – franšizu, u skladu s pravilima preuzimanja rizika osiguravača i odgovarajućom tarifom premija osiguravača.³³

Učešće u šteti može biti:

- a) u apsolutnom – novčanom iznosu, kada osiguranik sam snosi sve štete na osiguranoj stvari do ugovorenog iznosa, a osiguravač je u obavezi da naknadi štetu preko tog iznosa, najviše do stvarne vrednosti vozila u momentu obračuna štete, i

²⁹ DDOR, „Novi Sad“ Uslovi za osiguranje motornih i šinskih vozila, strana 8

³⁰ „Dunav osiguranje“, strana 34

³¹ „Dunav osiguranje“, str. 34

³² DDOR, „Novi Sad“, str. 8

³³ „Đenerali osiguranje“, str. 12

b) u relativnom – procentualnom iznosu, kada osiguranik učestvuje u svakoj šteti u visini ugovorenog procenta učešća u šteti, a osiguravač je u obavezi da naknadi štetu preko tog iznosa, najviše do stvarne vrednosti vozila u momentu obračuna štete.³⁴

Odredbe ovog člana uslova osiguranja kod „Dunava“ slične su i kod DDOR-a i „Đenerali osiguranja“, s tim što svaki od osiguravača posebnim uputstvima i tarifama premija određuje minimalnu franšizu u novčanom iznosu. U tom smislu, ako je učešće osiguranika veće, cena osiguranja opada i obrnuto.

3.10. Dodatno učešće u šteti

Osiguraniku koji ima do deset osiguranih vozila, kod DDOR-a do šest, i koji u toku godišnjeg perioda osiguranja na osiguranom vozilu ima tri ili više likvidiranih (rešenih) i rezervisanih (nerešenih) šteta, obračunava se dodatno učešće u šteti. Dodatno učešće u šteti odbija se od iznosa naknade iz osiguranja prilikom likvidacije štete tako što se pripadajuća naknada iz osiguranja umanjuje za iznos dodatnog učešća u šteti.

Tabela 1 – Visina dodatnog učešća osiguranika u šteti

	„Dunav“	DDOR	„Đenerali“
kod 3. štete	90%	100%	75% min. 100 evra
kod 4. štete	150%	150%	100% min. 300 evra
kod 5. štete	200%	200%	200% min. 500 evra
i svake naredne	200%	200%	200% min. 500 evra

Izvor: Autorski dokument na osnovu uslova osiguranja

U tabeli 1 može se videti da je pored procentualnog učešća u šteti koje je manje osiguravač „Đenerali“ uveo i minimalni nominalni iznos kojim će se umanjiti naknada iz osiguranja za slučaj ostvarenja tri i više šteta, što je za osiguranike manje povoljno.

Osiguraniku koji ima jedanaest i više osiguranih vozila ne obračunava se dodatno učešće u šteti po uslovima osiguranja kod „Dunava“ i „Đenerali osiguranja“, a po uslovima osiguranja kod DDOR-a, „osiguraniku koji ima zaključeno osnovno kasko osiguranje s trajanjem od najmanje godinu dana za šest ili više vozila, kod koga je odnos likvidiranih šteta prema fakturisanjoj tehničkoj premiji u protekle tri

³⁴ „Dunav osiguranje“, str. 7

kalendarske godine (zaključno sa podacima do 31. XII u zadnjoj kalendarskoj godini posmatranja) iznosio više od 110 odsto, računa se doplatka – malus na premiju za sledeći period osiguranja u visini polovine razlike između 110 procenata i postotka ostvarenog odnosa, s tim što doplatka ne može biti veći od 110 procenata.³⁵

Obračun dodatnog učešća u šteti u uslovima kod „Dunav osiguranja“ zaračunava se samo ako se osigurani slučaj desio usled rizika od saobraćajne nezgode, a ne i za ostale kasko rizike, što predstavlja posebnu pogodnost za osiguranike. Kod „Đenerali osiguranja“ prilikom obračuna dodatnog učešća u šteti u obzir se neće uzeti sledeće štete:

- 1) nastale kao posledica spasavanja unesrećenih
- 2) nastale kao rezultat umanjena štetnih posledica uz saglasnost osiguravača
- 3) kod kojih postoji osnov za regres celokupne naknade iz osiguranja.³⁶

Kod DDOR-a u obzir se uzimaju svi ugovoreni rizici za obračun dodatnog učešća u šteti.

3.11. Smanjenje premije osiguranja – bonus

Institut bonusa i malusa nalazi punu primenu kod auto-kaska. Ako je vozilo bilo bez prekida osigurano najmanje godinu dana, te ako osiguranik u tom vremenskom rasponu nije ostvario naknadu iz osiguranja, a u osiguravajućem pokriću ima do šest (DDOR) odnosno 10 vozila, ugovarač osiguranja ima pravo na popust u premiji za to vozilo u sledećoj godini:

Tabela 2 – Iznos visine bonusa po godinama osiguranja

	„Dunav“	DDOR	„Đenerali“
1. godine	10%	15%	10%
3. godine	20%	30%	20%
4. godine	30%	40%	30%
5. godine	40%	45%	40%
6. godine i svake naredne	50%	50%	50%

Izvor: Autorski dokument na osnovu uslova osiguranja

Osiguranik gubi pravo na bonus u narednom periodu osiguranja ako je u prethodnoj godini osiguranja imao prijavljenu štetu, a uživao je pravo na bonus (DDOR i „Đenerali osiguranje“).

Ukoliko je osiguranik u prethodnom periodu osiguranja imao prijavljenih šteta, u narednom periodu pravo na stečeni bonus smanjuje se ili gubi u zavisnosti

³⁵ DDOR, str. 10

³⁶ „Đenerali osiguranje“, str. 12

od procenta učešća likvidiranih i rezervisanih prijavljenih a nerešenih šteta u prethodnom periodu osiguranja u tehničkoj premiji osiguranja.

Tabela 3 – Smanjenje odnosno gubitak bonusa u zavisnosti od tehničkog rezultata³⁷

Bonus na polisi u %	Tehnički rezultat u godini koja prethodi obnovi osiguranja						
	0	0<TR≤ 50	50<TR≤ 100%	100<TR≤ 200%	201<TR≤ 300%	301<TR≤ 500%	preko 500%
	Ostvaren bonus u % prilikom obnove osiguranja						
0	10	0	0	0	0	0	0
10	20	10	10	0	0	0	0
20	30	20	20	10	0	0	0
30	40	30	30	20	10	0	0
40	50	40	40	30	20	10	0
50	50	50	50	40	30	30	20
50-2. put	50	50	50	50	40	30	30
50-3. i sv. sledeći put	50	50	50	50	50	50	40

Izvor: „Dunav osiguranje“, Uslovi za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto-kasko)

Tehnički rezultat je odnos kumulativne godišnje štete i tehničke premije.

$$\text{Tehnički rezultat} = \frac{\text{kumulativna godišnja šteta}}{\text{tehnička premija}} \times 100$$

Recimo hipotetički da sva tri osiguravača imaju po jednog osiguranika koji osigurava svoje automobile u periodu od tri godine. Na polisi osiguranja u tekućoj godini naznačeni iznos bonusa kod sva tri osiguravača je isti i iznosi 30 procenata. Osiguranici plaćaju isti iznos premije osiguranja od 50.000 dinara i imali su po jednu rešenu štetu u iznosu od 75.000 dinara. Postavlja se pitanje hoće li u narednom periodu osiguranja odnosno u narednoj godini moći da ostvare bonus, te koliki procenat bonusa: prema uslovima osiguranja DDOR-a i „Đenerali osiguranja“, osiguranik koji ima prijavljenu makar i jednu štetu gubi pravo na bonus, odnosno u narednom periodu osiguranja platiće puni iznos premije u konkretnom slučaju i taj iznos će biti 68.587 dinara za osiguranika „Đeneralija“ odnosno 69.204 dinara za osiguranika DDOR-a. Kada je u pitanju treći osiguranik, osiguranik „Dunava“, situacija je malo drugačija jer se pravo na bonus utvrđuje na bazi odnosa šteta i premije, u konkretnom slučaju

³⁷ „Dunav osiguranje“, str. 28.

tehnički rezultat je bio 214 odsto, pa se iznos bonusa utvrđuje iz tabele 3 i u konkretnom slučaju on će iznositi 10 procenata za naredni period, odnosno osiguranik će platiti premiju osiguranja u visini od 61.728 dinara, što predstavlja pogodnost za osiguranike ove osiguravajuće kuće.

3.1.2. Smanjenje premije osiguranja – bonus za osiguranike sa šest ili više vozila (DDOR) odnosno 11 ili više vozila („Dunav“ i „Đenerali“)

Osiguranik koji ima jedanaest i više osiguranih vozila, prilikom ugovaranja osiguranja za naredni period trajanja osiguranja, ima pravo na smanjenje premije (bonus) za sva osigurana vozila na osnovu odnosa merodavnih šteta (likvidiranih (rešenih) i rezervisanih (nerešenih)) i merodavne premije. Pod merodavnom premijom osiguranja podrazumeva se premija za poslednjih godinu dana po svakom pojedinačnom vozilu koje ulazi u obračun. Pod merodavnim štetama podrazumevaju se likvidirane (rešene) i rezervisane (nerešene) štete po vozilima koja ulaze u obračun merodavne premije. Smanjenje premije osiguranja (bonus) za svako pojedino vozilo za naredni period osiguranja u ovom slučaju iznosi:

- 1) 10% od premije osiguranja ako je odnos merodavnih šteta i merodavne premije između 45,01% i 55,00%;
- 2) 20% od premije osiguranja ako je odnos merodavnih šteta i merodavne premije između 35% i 45%;
- 3) 30% od premije osiguranja ako je odnos merodavnih šteta i merodavne premije manji od 35%.³⁸

Kod DDOR-a, osiguraniku koji ima zaključeno osnovno kasko osiguranje sa trajanjem od najmanje godinu dana za šest i više vozila gde je odnos likvidiranih šteta prema fakturisanjoj tehničkoj premiji u protekle tri kalendarske godine (zaključno s podacima do 31. XII u zadnjoj kalendarskoj godini posmatranja) manji od 80 odsto računa se popust na premiju za naredni osiguravajući period u visini polovine (50 odsto) razlike između 80 procenata i postotka ostvarenog odnosa.³⁹

U osiguravajućoj kući „Dunav“ osiguranicima sa 11 i više osiguranih vozila bonus odnosno malus određuje se na osnovu tehničkog rezultata za sva osigurana vozila za proteklih 36 meseci od dana zaključenja odnosno obnove osiguranja.

Osiguraniku koji u proteklih 36 meseci od dana zaključenja odnosno obnove osiguranja nije imao isplaćene i prijavljene štete priznaje se popust (bonus) na premiju osiguranja za sledeći period u iznosu od 40 procenata.

Osiguraniku čiji je tehnički rezultat u proteklih 36 meseci od dana zaključenja odnosno obnove osiguranja iznosio manje od 80 procenata računa se popust (bonus)

³⁸ „Đenerali osiguranje“, str. 18.

³⁹ DDOR, str. 10.

na premiju osiguranja za sledeći period osiguranja u iznosu polovine razlike između 80 procenata i procenta ostvarenog tehničkog rezultata, a najviše do 35 odsto.

Osiguranik čiji je tehnički rezultat u proteklih 36 meseci osiguranja iznosio od 80 odsto do 110 odsto ne ostvaruje popust (bonus), ali ni malus.

Osiguraniku čiji je tehnički rezultat u proteklih 36 meseci osiguranja iznosio više od 110 procenata računa se doplatak (malus) na premiju osiguranja za sledeći period osiguranja u iznosu polovine razlike između 110 procenata i procenta ostvarenog tehničkog rezultata, a najviše 50 odsto.⁴⁰

Odredbe o smanjenju premije osiguranja tj. bonusa za osiguranike sa šest ili više vozila (DDOR) odnosno 11 ili više vozila („Dunav“ i „Đenerali“) možemo mnogo bolje razumeti na konkretnom primeru tri takozvana flotna osiguranika koja imaju osiguravajuće kasko pokriće kod ovih osiguravača. Osiguranici plaćaju isti iznos premije osiguranja od 500.000 dinara i imali su likvidiranih i isplaćenih šteta u iznosu od 200.000 dinara. Postavlja se pitanje hoće li u narednom periodu osiguranja odnosno u narednoj godini moći da ostvare bonus i koliki procenat bonusa?

Prema uslovima kod „Đeneralija“, osiguranik će u narednom periodu osiguranja ostvariti bonus u iznosu od 20 odsto (20 odsto od premije osiguranja ako je odnos merodavnih šteta i merodavne premije između 35 odsto i 45 odsto).⁴¹

U uslovima osiguranja kod „Dunava“ i DDOR-a nije naveden podatak o visini tehničke premije kao dela bruto premije, pa je na osnovu ovih odredaba uslova nemoguće utvrditi iznos bonusa za naredni period osiguranja. Ako se pretpostavi da tehnička premija iznosi 70 procenata od bruto premije, dobija se tehnički rezultat od 57 odsto, što bi ukazivalo na bonus za naredni period osiguranja u iznosu od 11,5 odsto.

Ostali članovi uslova osiguranja ova tri osiguravača veoma se malo razlikuju ili razlika uopšte i nema, pa neće biti predmet razmatranja u ovoj našoj analizi.

4. Zaključak

U praksi se pokazalo da mala slova i previše stručan jezik u uslovima osiguranja potrošačima otežavaju zaključenje polise. U zavisnosti od vrste osiguranja na koje se ugovor odnosi, osiguranicima je potrebna manja ili veća stručna pomoć kako bi razumeli obim pokrića i prava i obaveze iz ugovora o osiguranju, odnosno pojedine odredbe uslova osiguranja. Osiguranici na uslove osiguranja uglavnom ne obraćaju pažnju u dovoljnoj meri. Dugogodišnje iskustvo pokazalo je da nesporazumi između ugovarača osiguranja i osiguravača najčešće nastaju zbog toga što ugovarač prilikom zaključenja ugovora nije u dovoljnoj meri upoznat s razlikama koje postoje

⁴⁰ „Dunav osiguranje“, str. 30.

⁴¹ „Đenerali osiguranje“, str. 18.

između pokrića koje u skladu sa svojim uslovima nudi osiguravač i onog koje on želi. Osiguravač je dužan da upozna ugovarača osiguranja sa svim pojedinostima polise koju ovaj želi da zaključi, a pre svega o premiji osiguranja, tumačenju uslova i obimu osiguravajućeg pokrića.

Na osnovu realizovanog istraživanja, u analiziranim ponudama tri vodeća osiguravajuća društva u ovoj vrsti osiguranja, u okviru uslova za osiguranje nalazi se osiguravajuće pokriće od najznačajnijih rizika (njih preko 20) koji prete motornim vozilima. Putem komparacije uslova ukazali smo na posebne pogodnosti koju pružaju osiguravači. Takođe, uočene su naizgled male razlike u ponudama osiguravača koje ipak značajno utiču i na obim pokrića i na premiju osiguranja te na potencijalnu naknadu iz osiguranja kad se desi osigurani slučaj predviđen zaključenim ugovorom o osiguranju. Verujemo i nadamo se da smo našom analizom približili, uporedili i pojasnili pojedine odredbe uslova za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto-kasko) i postigli cilj koji se ogleda u pomoći osiguranicima da izaberu najbolju moguću ponudu za osiguranje.

Literatura

Knjige

- Babić, I, *Leksikon obligacionog prava*, „Službeni list SRJ“, Beograd, 1997.
- Bijelić, M, *Osiguranje i reosiguranje*, Zagreb, 2002.
- Marović, B, Kuzmanović, B, Njegomir, V, *Osnovi osiguranja i reosiguranja*, Beograd, 2009.
- Marović, B, Gojković, D, *Osiguranje, špedicija i transport*, Novi Sad, 2000.
- Perović, S, Stojanović, D, *Komentar zakona o obligacionim odnosima*, knjiga druga, Pravni fakultet Kragujevac
- Renovica, R, *Tehnologija osiguranja*, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2010.
- Shaik, D. S, *Las condiciones generales del contrato de seguro y su control interno e internacional*, Madrid, 2013.

Doktorske disertacije

- Pak, A, *Zaključenje i prestanak ugovora o osiguranju*, Doktorska disertacija, Univerzitet Edukons, Fakultet za Evropske pravno političke studije, Novi Sad, 2016.

Uslovi osiguranja

- Dunav osiguranje ADO, Beograd, *Uslovi za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto kasko)*, 2015.
- DDOR Novi Sad, Novi Sad, *Uslovi za osiguranje motornih i šinskih vozila*, 2011.
- Generali osiguranje Srbija a.d.o., Beograd, *Uslovi za kombinovano osiguranje motornih vozila (auto kasko)*, 2018.

Izveštaji NBS

- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2017. godine*
- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2016. godine*
- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2015. godine*
- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2014. godine*
- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2013. godine*
- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2012. godine*
- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2011. godine*
- Narodna banka Srbije, Sektor za poslove nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja, *Ukupna premija osiguranja po društvima i vrstama osiguranja za datum 31.12.2010. godine*

Zakoni

- Zakon o osiguranju, *Sl. glasnik RS*, br. 139/2014
- Zakon o obligacionim odnosima, *Sl. list SFRJ*, br. 29/78, 39/85, 45/89 - odluka USJ i 57/89, *Sl. list SRJ*, br. 31/93 i *Sl. list SCG*, br. 1/2003

Internet stranice

- www.nbs.rs
- www.poslovni.hr